

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **J. G.**, bývajúcej v H., Č., zastúpenej JUDr. A. D., advokátkou v S., proti odporcovi **M. M.**, bývajúcemu v H., zastúpenému JUDr. V. H., advokátkou v M., **o určenie neplatnosti listiny o vydedení**, vedenej na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 5 C 3/2008, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 28. apríla 2009 sp. zn. 9 CoD 7/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 28. apríla 2009 sp. zn. 9 CoD 7/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Skalica rozsudkom zo 16. októbra 2008 č.k. 5 C 3/2008–82 návrh na určenie neplatnosti listiny o vydedení z 5.8.1996, spísanej porúčiteľom P. M., naposledy bytom v H., zamietol. Navrhovateľke uložil povinnosť zaplatiť odporcovi trovy konania 12 497 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Uviedol, že v danom prípade je daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.), keď navrhovateľka ako dcéra porúčiteľa P. M. by bola jeho dedičkou v prípade neexistencie listiny o vydedení alebo jej neplatnosti (§ 473 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Vydedenie spísané vo forme notárskej zápisnice obsahuje všetky formálne náležitosti v zmysle § 476 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ ide o dôvody vydedenia dospel k záveru, že navrhovateľka neuniesla dôkazné bremeno a nepreukázala, že nie sú dané a tým nepreukázala svoje tvrdenia o neplatnosti vydedenia. Naopak uvedení svedkovia objasnili správanie sa navrhovateľky k porúčiteľovi, jej nezáujem stretávať sa s ním. Okrem toho z procesno-právneho hľadiska bol toho názoru, že navrhovateľka sa nesprávne domáhala určenia neplatnosti listiny o vydedení a nie neplatnosti vydedenia ako jednostranného právneho úkonu porúčiteľa P. M.. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trnave rozsudkom z 28. októbra 2009 sp. zn. 9 CoD 7/2009 na odvolanie navrhovateľky rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že listina o vydedení z 5.8.1996 napísaná poručiteľom P. M. nar. 22.6.1939, naposledy bytom H., zomrelom 14.6.2007, formou notárskej zápisnice č. N X., NZ X., na Notárskom úrade JUDr. J. K. v S. je neplatná. Odporcovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľke náhradu trov konania 997,66 € k rukám právnej zástupkyne do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Poukázal na to, že vydedenie je jednostranný právny úkon poručiteľa, ktorým svojho potomka ako neopomenuteľného dediča vylučuje z dedenia, a tým mu odníma dedičské právo, ktoré by mu inak podľa zákona patrilo. Aby bolo vydedenie platné, musí spĺňať určité formálne a materiálne náležitosti. Vydedenie sa musí stať spísaním listiny o vydedení, ktorú môže poručiteľ napísať vlastnou rukou alebo ju zriadiť v inej písomnej forme za účasti svedkov, alebo vo forme notárskej zápisnice. Musí v nej byť uvedený deň, mesiac a rok, kedy bola podpísaná. Materiálnou náležitosťou vydedenia je výslovné uvedenie konkrétneho dôvodu vydedenia, uvedeného v zákone (§ 469a Občianskeho zákonníka), v listine o vydedení. Bez splnenia týchto formálnych ako aj materiálnych náležitostí je vydedenie neplatné. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa o splnení formálnych náležitostí listiny o vydedení navrhovateľky. Pri skúmaní dôvodov vydedenia ako materiálnych podmienok pre vydedenie podľa § 469a ods. 1 Občianskeho zákonníka považoval právne závery súdu prvého stupňa za nesprávne. Poručiteľ P. Mišík v listine o vydedení uviedol, že od septembra, prípadne októbra 1992, kedy došlo k vážnemu nedorozumeniu medzi ním a jeho manželkou, sa navrhovateľka s ním prestala absolútne stýkať, dokonca sa s ním ani nezdraví, pri akomkoľvek jeho sviatku, rôznom výročí nepovažuje za potrebné sa s ním stretnúť a zablahoželať mu a nespráva sa k nemu ako k svojmu otcovi a podľa navrhovateľkinho vyjadrenia je pre ňu cudzí človek. Podľa obsahu ide o vydedenie podľa ustanovenia § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka, podľa ktorého poručiteľ môže vydediť potomka, ak o poručiteľa trvalo neprejavuje opravdivý záujem, ktorý by ako potomok mal prejavovať. V skúmanom prípade bolo dôležité posúdiť existenciu dôvodov vydedenia podľa citovaného zákonného ustanovenia, t.j. či potomok poručiteľa – navrhovateľka mala reálnu možnosť o poručiteľa prejavovať ozajstný záujem, či poručiteľ mal záujem sa s navrhovateľkou stretávať a udržiavať s ňou príbuzenské vzťahy. Za významný bolo treba považovať vzťah medzi poručiteľom a navrhovateľkou, či tento vzťah mal charakter skutočného vnútorného vzťahu a nielen predstieraného, formálneho vzťahu, ktorého existenciu možno vyvodiť z rozličných vonkajších prejavov. Pritom nebolo možné opomenúť ani konkrétne možnosti navrhovateľky prejavovať takýto záujem o poručiteľa, taktiež okolnosti, za ktorých

k vydedeniu došlo, či zo strany navrhovateľky nejde o nezavinené neprejavovanie takéhoto kvalifikovaného záujmu. Podľa jeho názoru za stavu, keď z vykonaného dokazovania vyplýva, že v rodine navrhovateľky a odporcu ako aj ich rodičov, teda poručiteľa a jeho manželky boli zlé vzájomné vzťahy, navzájom si robili prieky, nemožno vyvodiť, že jedine navrhovateľka zaviniła skutočnosť, že sa s poručiťom nekontaktovala tak, ako to v riadnej rodine medzi rodičom a dieťaťom existuje. Okrem toho podľa jeho názoru v listine o vydedení uvedený dôvod nie je presne špecifikovaný, je len všeobecný, nemožno z neho vyvodiť konkrétny trvalý nezáujem navrhovateľky o poručiťa. Preto nemožno vzťah medzi poručiťom a navrhovateľkou považovať za spôsobený výlučne navrhovateľkou. Poručiť o navrhovateľku neprejavoval záujem, neumožnil jej, aby ona prejavila záujem o neho. Preto dospel k záveru o dôvodnosti návrhu. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie odporca. Žiadal ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 238 ods. 1 O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. t.j., že konanie je postihnuté inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietal, že odvolací súd predmetnú vec nesprávne právne posúdil v rozpore s výsledkami vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa, vyvodil odlišné skutkové zistenia a následne iné právne závery než prvostupňový súd, pričom sa od jeho skutkových zistení odchýlil bez toho, aby sám dokazovanie zopakoval alebo doplnil a zabezpečil si tak podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov a následnú zmenu rozsudku súdu prvého stupňa. Podľa jeho názoru odvolací súd nesprávne zhodnotil dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa bez toho, že by vykonal ďalšie dôkazy na ustálenie svojich záverov a meritórne rozhodnutie vo veci a v nadväznosti na to nesprávne právne posúdil vec v jeho neprospech. Právnenému výkladu a zdôvodneniu vydedenia a jeho materiálnych a formálnych náležitostí sa v odôvodnení rozhodnutia venuje relatívne rozsiahle, avšak to, akými úvahami sa pri vlastnom hodnotení dôkazov spravoval, v nadväznosti na preukázaný skutkový stav veci najmä pred súdom prvého stupňa, uvádza v predmetnom odôvodnení len povrchno a najmä nepresvedčivo. Vágne prezentuje i konkrétne skutkové dôvody, resp. dôkazy, ktoré mal za preukázané a na základe ktorých rozhodol vo veci, opomínajúc zhodnotiť a zvážiť dôkaznú silu svedeckých výpovedí pred súdom prvého stupňa v jeho prospech. Veľmi povrchno a pochybne odôvodňuje i to, na základe akých dôkazov dospel k iným skutkovým zisteniam ako súd prvého stupňa. Podľa

jeho názoru navrhovateľka v dokazovaní pred súdom prvého stupňa neunesla dôkazné bremeno na podporu svojich tvrdení, ani nepreukázala, že by jej nezújem o poručiteľa bol akýmkoľvek spôsobom evokovaný, zapríčinený, či spôsobený jeho osobou a že by tento akýmkoľvek spôsobom neumožnil navrhovateľke, aby sa s ním kontaktovala. Takéto dôkazné bremeno neunesla ani v odvolacom konaní, pričom nepreukázala ani svoje tvrdenia, že ona sama mala záujem sa s poručiteľom stretávať a kontaktovať. Celkom naopak, vykonaným dokazovaním pred súdom prvého stupňa bolo preukázané, že poručiteľ sa nezújmom o jeho osobu veľmi trápil a že to bola výlučne navrhovateľka, ktorá ho vnímala v podstate ako cudzieho človeka, nezaujímala sa o neho, nestretávala sa s ním, nejavila o neho nijaký záujem a už vôbec nie taký, aký by potomok o rodiča prejavovať mal, pričom tento stav pretrvával nepretržite od roku 1992 až do smrti poručiteľa. Ak by teda dostatočne zvážil vykonané dokazovanie nie je potom zrejmé, na základe akých konkrétnych dôkazov dospel k právnemu i skutkovému záveru, že vzťah medzi poručiteľom a navrhovateľkou nespôsobila výlučne ona sama. Javí sa zrejmé, že ustálil skutkový stav s vec nesprávne právne posúdil najmä a predovšetkým len na základe ničím nepodložených tvrdení navrhovateľky a v jej prospech, bez ohľadu na vykonané dokazovanie a skutkový stav preukázaný v dostatočnom rozsahu v konaní pred súdom prvého stupňa. Podľa jeho názoru nesprávne posúdil aj listinu o vydedení, keď jej vytýka nedostatok presnej špecifikácie materiálnej náležitosti resp. podmienky dôvodu vydedenia a zrejme ani neprihliadol na vážnosť a dôveryhodnosť subjektívnych dôvodov uvedených poručiteľom. Podotkol, že v konaní pred súdom prvého stupňa malo dôjsť k zmene návrhu, pričom mu nie je známe, že by súd o prípustnosti či neprípustnosti takejto zmeny návrhu rozhodol a zmenený návrh mu ani nebol doručený.

Navrhovateľka vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že odvolací súd vyhodnotil všetky dôkazy a právne správne vec posúdil. Navrhla ho preto v plnom rozsahu potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

V zmysle ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné proti

rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 3 O.s.p.).

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov obce, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

V zmysle ustanovenia § 220 O.s.p. odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky ani na jeho potvrdenie (§ 219 O.s.p.), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O.s.p.).

Ak odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým záverom a na ním založených následných právnych záveroch, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom nevyhnutným. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriaceho podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu, ktoré zásady zostali zachované aj po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku vykonané zákonom č. 384/2008 Z.z. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o dôvodnosti návrhu, dospel len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa.

Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval. Vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny stav bez toho, aby doplnil dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa.

Navrhovateľka sa svojím návrhom domáhala určenia, že listina o vydedení z 5.8.1996 napísaná porúčiteľom P. M. (jej otcom) formou notárskej zápisnice je neplatná. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že navrhovateľka v konaní nepreukázala, že nie sú dané dôvody pre jej vydedenie porúčiteľom uvedené v listine o vydedení. Na rozdiel od neho odvolací súd poukazujúc na zlé a komplikované vzťahy v rodine navrhovateľky dospel k záveru o nepreukázaní a nešpecifikovaní dôvodu vydedenia.

Z obsahu zápisnice odvolacieho súdu o pojednávaní zo 7.4.2009 a 28.4.2009, na ktorom došlo aj ku konečnému rozhodnutiu nevyplýva, že by boli zopakované dôkazy vykonané súdom prvého stupňa a že by bolo doplnené dokazovanie na okolnosti preukázania dôvodov vydedenia.

Krajský súd pre odlišný skutkový záver o dôvodnosti návrhu na určenie neplatnosti listiny o vydedení nezopakoval dokazovanie výsluchom svedkov (len stroho účastníkov konania) a napriek tomu konštatoval, že nebola to výlučne navrhovateľka, ktorá zavinila skutočnosť, že sa s porúčiteľom nekontaktovala tak, ako to v riadnej rodine medzi rodičom (poručiteľom) a dieťaťom (navrhovateľkou) existuje.

Odvolací súd si teda pre odlišné hodnotenie dôkazov nezadovážil rovnocenný podklad, preto jeho skutkový a z neho vyplývajúci právny záver je v dôsledku toho v tomto

smere predčasný a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Preto dovolací súd dospel k záveru, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Na procesnú vadu tejto povahy (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) musel dovolací súd prihliadnuť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) a preto rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej a nadväzujúcim výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2010

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská